

Förslag 1982/83:5

Fullmäktiges i riksbanken skrivelse med förslag till lag om vissa äldre sedlar

1982-10-07

Dnr 82-273-002

Till Riksdagen

Genom skrivelse den 18 mars 1982 till riksdagen framställde fullmäktige i riksbanken förslag till ändringar i riksbankslagen och bankoreglementet om bl. a. ordningen för preskription av äldre riksbankssedlar och inlösen av preskriberade sedlar. I betänkandet över förslagen (FiU 1981/82:39) avstyrkte emellertid finansutskottet de föreslagna ändringarna i denna del. Utskottet fann det av konstitutionella skäl knappast möjligt att, såsom fullmäktige föreslagit, delegera beslut rörande preskription av äldre sedlar till fullmäktige i riksbanken. Vidare framhöll utskottet att riksbankens sedlar inte längre kan, som också påpekades i fullmäktiges skrivelse, anses medföra någon fordran utan utgör ett betalningsmedel med självständigt värde som inte är föremål för preskription (jfr även prop. 1979/80:119, s. 88). Frågan om begränsning av äldre sedlars giltighet som lagligt betalningsmedel och regler för deras utbyte mot nya sedlar borde enligt utskottet lösas i samband med tillkomsten av en ny sedelserie och utskottet ansåg det torde få ankomma på fullmäktige i riksbanken att återkomma med förslag härom till riksdagen.

Fullmäktige har under 1981 beslutat låta ta fram förslag till en ny sedelserie. Den första sedeln av den nya typen (500-kronorsvalören) kommer, såvitt nu kan bedömas, att börja utges om ungefär två år. Därefter beräknas övriga nya sedlar komma att utges med ett-två års mellanrum för varje ny valör. Sedlar av nuvarande typ bör förbli gällande även sedan sedlar av den nya typen introducerats, men det synes knappast rimligt att vid sidan av dessa två sedelserier också äldre sedeltyper alltjämt skulle gälla som lagligt betalningsmedel. Det föreslås därför att sedlar av äldre typ än de som utges enligt nu gällande sedelförfattningar skall efter en övergångstid upphöra att vara lagligt betalningsmedel.

I den föreslagna lagen om vissa äldre sedlar har de sedlar som skall omfattas av lagen angivits på motsvarande sätt som i lagen (1940:143) angående preskription av vissa riksbankssedlar av äldre typ. Lagen föreslås sålunda skola gälla alla sedlar, som är av äldre typ än sådana som utlämnas enligt vissa i lagen angivna författningar, utan närmare specifikation av de avsedda sedeltyperna. De sedlar som därmed kommer att omfattas av lagen blir i första hand sedlar av 1890 års typ, till vilka hänföres även senare utgivna något ändrade sedlar med samma grundmönster. Därutöver kommer lagen att gälla 1939 års 10 000-kronorssedel, 1941 års 10-kronorssedel och senare

något ändrade sedlar i samma valör och grundmönster, 1948 års jubileums-sedel på 5 kronor utgiven i anledning av Gustaf V:s 90-årsdag, 1952 års 1 000-kronorssedel samt 1954 års 5-kronorssedel och senare något ändrade sedlar i samma valör och grundmönster.

Vidare kommer lagen samtliga 1-kronesedlar att upphöra att vara lagligt betalningsmedel. Detta kommer sålunda att gälla såväl 1914 års 1-kronesedlar som 1-kronesedlar från 1874 och 1875, vilka undantogs i 1940 års preskriptionslag och därför alltså är lagligt betalningsmedel.

Av de sedlar som förslaget gäller är det endast 1952 års 1 000-kronorssedel som kan sägas egentligen vara i cirkulation. Denna sedel har emellertid varit utsatt för besvärande förfalskningar och det är önskvärt att den så snart som så lämpligen kan ske utgå ur sedelomloppet. Övriga av förslaget omfattade sedlar kan förutsättas vara tesaureerade. Med hänsyn till det sagda föreslås att tiden fram till dess att berörda sedlar upphör att vara lagligt betalningsmedel begränsas till fem år eller till utgången av 1987. Jämfört med det beräknade ungefärliga tidsschemat för den nya sedelseriens utgivande skulle detta innebära att nya 500- och 100-kronorssedlar men däremot ej nya 1 000- och 50-kronorssedlar är utgivna då samtliga "gamla" sedlar (äldre än 1965 års typ) upphör att vara lagligt betalningsmedel.

Med tanke på de fall när sedan länge tesaureerade sedlar påträffas vid dödsboupredningar och liknande kan det förefalla skäligen att viss möjlighet hålles öppen att tillgodogöra sig de "gamla" sedlarnas värde även efter det att dessa upphört att vara lagligt betalningsmedel. Detta synes lämpligen kunna ske genom att riksbanken ges möjlighet att när särskilda skäl talar därför inlösa "gamla" sedlar även efter den stadgade övergångstidens utgång. Det föreslås därför att en särskild bestämmelse härom införes i 2 § 2 mom. bankoreglementet. I detta lagrum anges fullmäktiges befogenhet att medge bl. a. inlösen av bristfälliga och förslitna sedlar. Denna befogenhet föreslås utökad att, när särskilda skäl föreligger, omfatta även inlösen av sedlar av typ som ej längre är lagligt betalningsmedel. Någon särskild tidsbegränsning av denna befogenhet föreslås ej, men fullmäktige vill uttala att efter en övergångstid om ytterligare fem år dvs. efter utgången av 1992 inlösen ej vidare bör komma ifråga.

Lagförslagen framgår av bilaga 1-2.

Hemställen

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer fullmäktige att riksdagen måtte antaga

1. i bilaga 1 framlagt förslag till lag om vissa äldre sedlar
2. i bilaga 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet).

Stockholm den 7 oktober 1982

Å Fullmäktiges vägnar:

G. E. Sträng

T. af Jochnick

**Förslag till
Lag om vissa äldre sedlar**

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor av äldre typ än de som utlämnas i den allmänna rörelsen enligt nedan angivna författningar upphör att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

Sedlar på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor;

sedlar på 10 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor;

sedlar på 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor;

sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor;

sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor; samt

sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Om inlösen av sedlar som ej längre är lagligt betalningsmedel finns bestämmelser i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

**Förslag till
Lag om ändring i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken
(Bankoreglementet)**

Härigenom föreskrivs att 2 § 2 mom. lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 § 2 mom.

Fullmäktige får ----- förstörda sedlar.

Om särskilda skäl föreligger, får fullmäktige medge inlösen av sedlar, som ej längre är lagligt betalningsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

¹ Ändrad senast RFS 1979:2.